

КАК „ЕДИН ЛОШ ВЕСТНИКАР МОЖЕ ДА СКАРА ДВАМА ДОБРИ ПРИЯТЕЛИ“

*Евгени Йочев**

Отношенията на разбирателство и плодотворно сътрудничество между Съюза на българските съдии (СБС) и Съюза на българските адвокати (СБА) са отличителна черта в живота на правната общност в страната. Тези отношения водят началото си още от основаването на двете организации.¹ Взаимното уважение и съпричастност към проблемите на всяко съсловие, съзнанието за общата грижа за издигане на правосъдното дело са здравата основа, върху която се градят връзките между тях. Сътрудничеството и солидарността им намира конкретна практическа реализация в различни форми и дейности, повечето от които са по инициатива на адвокатската общност.

Своеобразен връх на съвместните усилия и действия на СБА и СБС са:

- учредяването на кооперативното сдружение „Дом на българските правници“ (16 януари 1925 г.) и успешното строителство и стопанисване на сградата²;
- организирането и провеждането на Третия събор на правниците (6–7 май 1926 г. в София) и създаването на Общия съвет на българските правници, в който участват по трима представители на СБС, СБА и професорското тяло от Юридическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“³;

* Доцент, доктор на историческите науки.

¹ Съюзът на българските съдии е основан на 15 септември 1919 г., а Съюзът на българските адвокати – на 27 ноември 1920 г.

² Обн., ДВ, бр. 244 от 3 февруари 1925 г.; в. „Адвокатски преглед“, № 12 от 16 февруари 1925 г., 161–162. Вж. **Касабов, А.** Дом на българските правници. – В: 20 години Съюз на българските адвокати. С.: Изд. на БАС, печ. „Борис Кожухаров“, 1940, с. 334.

³ Вж. Реферати и резолюции на Третия събор на българските правници, състоял се в София на 6 и 7 май 1926 г. Под редакцията на **Н. П. Бояджиев**, адвокат. С.: Издание на Общия съвет на българските правници, 1926.

- съвместното общо събрание на двата съюза (30 април 1927 г.) и приетата резолюция, в която в 20 точки са изложени вижданията и исканията на съдиите и адвокатите за ускоряване и подобряване на правосъдието⁴;

- традиционните новогодишни и пролетни балове, както и вечеринките на съдиите и адвокатите, провеждани в центровете на окръжните съдилища.⁵

Единодействието между СБС и СБА е силен фактор в правния живот на страната, с който са принудени да се съобразяват всички управляващи.

Разбира се, появяват се и проблеми, най-често свързани с отношенията между отделни съдии и адвокати, които своевременно са преодолявани. Нещо повече, ръководствата на двата съюза отстояват позицията, че подобни конфликти не могат и не трябва да пречат на съвместната им работа, и призовават за тяхното коректно и професионално решаване.

Краткият анализ показва, че в края на 20-те години на ХХ век няма нито обективни, нито субективни предпоставки за промяна в отношенията между двата съюза, а още по-малко за тяхното прекъсване.

И все пак то се случва!

Най-изненадващо една бележка на феълетониста Добриянов, публикувана на 9 април 1928 г. във в. „Мир“, става причина за събития с неочакван край. В нея авторът пише, че по думите на един касационен съдия, за разлика от Белгия, където „никой адвокат няма да подпише противна касационна жалба по въпрос, по който има създадена съдебна практика, защото това ще има последици и за самия адвокат... у нас всеки адвокат може да подписва *без отговорност* всякаква касационна жалба – дори и по въпроси, по които предварително знае, че са разрешени от съда тъкмо в противна смисъл на касационната жалба! И не само подписва, но и идва в съда... само, за да вземе хонорар!“⁶.

⁴ ЦДА, ф. 537 К, оп. 1, а. е. 5, л. 19; в. „Съдийски вестник“, № 17 и 18 от 20 май 1927 г., 14–15.

⁵ ЦДА, ф. 537 К, оп. 1, а. е. 63, л., 112, 113.

⁶ В. „Мир“ № 8331 от 9 април 1928 г., с. 1.

По повод на тази публикация на 16 май органът на СБА „Адвокатски преглед“ помества в рубриката „Свободна трибуна“ личното мнение на Дикий Барин със заглавие „Ахъ г. Съдия...“ Като посочва, че причината „да ваят жалби“ във Върховния касационен съд (ВКС) са войната, законът, клиентите, адвокатите и съдиите, без да дава конкретни примери, Д. Барин заключава: „И вие, г. Съдия, с вашата правна неустойчивост, за чудо вървяща с една рутина, и вие ни заставяте често да подаваме жалби. Защото вашите възгледи не са задължителни, не всякога са прави, често са противоречиви, не веднъж се менят. Ако пък избие в рутина, ако се закрепостите в един възглед, изпреварен или отречен от живота, ние пак идем с жалбите си. Без нас правосъдието ще хване мухъл г. Съдия... Ахъ, г. Съдия, и вие не сте като белгийските съдии. Кога ги стигните давайте изявления, – казвайте, че ходим в съда само за хонорар. Ние ще мигаме и мълчим“.

Въпреки ироничния тон авторът допуска възможността срещата да е измислена, касационният съдия да не е изрекъл подобни думи или те да са криво разбрани и предадени от Добриянов. Като оставя вратата за връщане назад отворена, той пише, „ако е тъй, просим извинение..., и молим да считате, че нищо не сме казали“⁷.

Две седмици по-късно редакцията на „Адвокатски преглед“ излиза със специално съобщение. Целта е да се внесат известни пояснения относно написаното от Д. Барин, а от друга – да се отговори на висшия магистрат, изразил „неудоволствието си, че подобна „закачка“ е могла да намери място“ на страниците на изданието. Съдържанието на текста е по-скоро свидетелство за намерението на редакцията да подкрепи и засили внушението на Барин, че анонимният касационен съдия обвинява адвокатите в сребролюбие и ги злепоставя пред обществото. Според редакторите на списанието „истинският смисъл“ на бележката от 16 май е да покаже, че анонимният касационен съдия „не е препълнен с добри чувства към адвокатите“, „не е добросъвестен“, като свежда адвокатската служба до интереса да се получи само хонорар, „не е обективен, като обобщава, за да хвърли прах върху цялото съсловие“, не постъпва „много

⁷ В. „Адвокатски преглед“, № 18 от 16 май 1928 г., 212–213.

доблестно“, щом се крие зад перото на фейлетониста Добриянов. В заключение се прави безспорният извод, че е „злотворно за самото правосъдие понизяването на обществения и служебния престиж на адвоката, без сътрудничеството на когото правораздаването би загубило своята стойност“. Веднага след това редакцията изрично отбелязва, че бележката на Д. Барин „не интересува съдийската колегия, а се отнася за дадено лице, което анонимно злослави по адрес на адвокатите“⁸.

Макар и важно, направеното уточнение не притъпява усещането за нарушената мяра, за твърде голямото внимание, което се отделя на едно анонимно и с нищо недоказано изявление. Редколегията на „Адвокатски преглед“ пренебрегва възможността да е станало недоразумение и налива допълнително масло във вече лумналия огън. Тя не се съобразява и с предупреждението на висшия магистрат, че „подобен род закачки не са от естество да сближат двете големи сродни колегии...“. По същество със своето пояснение редакцията на съюзния орган на адвокатите приема, че написаното във в. „Мир“ са наистина думи на неизвестен висш съдия, и потвърждава изцяло позицията на Барин.

Структурата, логиката и съдържанието на бележката на Добриянов навежда на мисълта, че става дума за добре обмислено съчинение. Фактическият повод за неговата публикация са думите на адвокат Недко Каблешков, че „адвокатурата води към почит, а не към богатство“⁹. Според Добриянов такова е желанието, а иначе, не само в адвокатурата – „Плевели има вред!“¹⁰. След този акцент той информира читателя за подготвения законопроект, целящ да намали делата във ВКС.¹⁰ Това е връзката не само с изложението на анонимния касационен съдия, но и отправната точка към основната идея на Добриянов – виновни са адвокатите и тяхната жажда за пари, която той съвсем съзнателно и целенасочено приписва на неиз-

⁸ В. „Адвокатски преглед“, № 19 от 1 юни 1928 г., с. 228.

⁹ **Каблешков, Н.** Адвокатът, адвокатът общественик и адвокатският морал. Беседа, държана в Салона на изкуствата и печата в Пловдив. Пловдив: Хр. Г. Данов, 1928, с. 2.

¹⁰ Има се предвид подготовката на закона за облекчение работата на ВКС (обн., ДВ № 156 от 10 октомври 1928 г.).

вестния си събеседник. Авторът на фейлетона злоупотребява и с думите на Антон Каблешков, защото те са цитат от книгата на известния френски адвокат и политик Арман-Гастон Камю „За професията на адвоката. Първо писмо“. Каблешков не само застава зад тях, но и цялата му беседа е една убедителна и възторжена възхвала и защита на тази мисъл, на „важната и свещена мисия“ на адвоката. Той убедително доказва и защитава тезата си, че „особено в адвокатската колегия нямат място политическите и обществените аферисти, спекулантите и търгащите на словото“. Наред с това отбелязва с нескрита гордост, че „българският съдия, с твърде малко изключения... е носил и носи с достойнство тежкият кръст на своето съдийско призвание“ и е „запазил своята независимост“.¹¹

Съдържанието на фейлетона има пряко отношение към други два материала на Добриянов, които хвърлят допълнителна светлина върху замисъла на бележката му. В първия, от 10 март, посветен на правосъдието, той съветва съдиите да не се сърдят, а „да вземат сами инициативата за бързо правосъдие“, и пита „от адвокатите ли се боят или Народното събрание не ги слуша“.¹² Вторият материал е от 5 април и носи заглавието „Против култа на некомпетентността“. В него авторът компетентно предлага „всеки адвокат, който подава или подписва касационна жалба по въпроси, по които има съдебна практика, да се наказва“¹³. Странно е как този текст, който е идентичен с казаното и с основната идея на анонимния касационен съдия, който е публикуван само четири дни по-рано, е останал незабелязан и от Д. Барин, и от редакцията на „Адвокатски преглед“.

За да бъдем обективни в разсъжденията си, хипотетично трябва да допуснем, че посоченото съвпадение може да се разглежда и като доказателство за това, че наистина е имало среща с анонимния касационен съдия и тя се е състояла преди 5 април. По-важно е какво се случва от тук нататък и защо.

След публикуването на бележката отговор на Д. Барин в продължение на месец УС на СБС не взема отношение по нея. По вся-

¹¹ Каблешков, Н. Цит. съч., с. 23.

¹² В. „Мир“, № 8307 от 10 март 1928 г., с. 1.

¹³ Пак там, № 8329 от 5 април 1928 г., с. 1.

ка вероятност изненадано и засегнато от редакционното съобщение на „Адвокатски преглед“, на 12 юни ръководството на СБС изпраща специално писмо до председателя на УС на СБА Георги Згурев. В него се посочва, че с публикацията на Д. Барин „силно се засягат достойнството, авторитетът и престижът на ВКС“ и на „цялото съдийство“. Заявява се, че съдийският съюз няма да допусне полемика на страниците на в. „Съдийски вестник“, но „иска УС на СБА да се произнесе доколко съдържанието на бележката, напечатана в бр. 18 на „Адвокатски преглед“, отразява схващанията на съюзените адвокати, доколко бележка с такива схващания е допустима в печатния орган на адвокатския съюз и какви мерки намира за възможни за предотвратяване лошите последици за съществуващите близки връзки между двата съюза и по-нататъшната тяхна дейтелност“. В писмото, подписано от председателя на УС на СБС Светослав Велчев и от секретаря д-р Константин Партов, изрично се подчертава, че управителният съвет ще вземе своето „окончателно становище по въпроса“ след отговора на адвокатския съюз.¹⁴

Позицията на УС на СБС е твърда и безкомпромисна, независимо от това, че става въпрос за лично мнение. Той не коментира факта дали анонимният касационен съдия е истински, или измислен, дали срещата с него се е състояла, или не. Приема, че по своето съдържание написаното от Д. Барин представлява „един отзив за съдебната практика на Върховното съдилище какъвто никога и в никоя страна не е могъл да намери място в един орган на адвокатурата“. УС на СБС отбелязва, че всичко това, както и подигравателният тон показват „намерението на автора да понизи достойнството на нашия съдия въобще и специално това на висшия магистрат“. От тази гледна точка ръководството на СБС не приема обяснението на редакцията на „Адвокатски преглед“ и отново подчертава, че с бележката на Барин се засяга не само „личното достойнство на висшите магистрати, но и престижа на цялото съдийство“, което създава „тягостно впечатление в съдийските среди и може чувствително да навреди на установилите се близки връзки между съдиите и адвокатите, между съдийските и адвокатските колегии“. УС на СБС счита,

¹⁴ ЦДА, ф. 537 К, оп. 1, а. е. 64, л. 222.

че написаното от Д. Барин не изразява схващанията на българските адвокати, и декларира своята убеденост, че „логичните последици от бележката ще могат да бъдат избегнати по пътя на едно разбирателство между управителните тела на двата съюза“. Конкретен израз на този подход е пълното мълчание на в. „Съдийски вестник“ по въпроса, което се запазва до края на спора.¹⁵ Ръководството на СБА също не изнася проблема наяве. По този начин спорът и кореспонденцията по него между управителните тела на двата съюза остават закрити за техните членове и за обществеността.

Съдържанието на писмото, както и предявените конкретни искания, чието изпълнение се издига като предварително условие за разрешаването на конфликта, показват, че според УС на СБС вина и отговорност за случилото се носят редакцията на „Адвокатски преглед“ и ръководството на адвокатския съюз, допуснали публикуването на бележката на Д. Барин.

Прави впечатление, че УС на СБС и в. „Съдийски вестник“ не съобщават за бележката във в. „Мир“ въпреки практиката да се информират читателите за подобни публикации в ежедневната преса. Това може да се обясни с ангажираността им около организирането и провеждането на Деветото редовно общо годишно събрание на съюза (19 април), което съвпада с катастрофалното земетресение в гр. Чирпан. Приветствие до събранието от името на СБА поднася подпредседателят на УС на СБА П. Бояджиев, който е придружен от секретаря П. Стефанов и от членовете Л. Данаилов и д-р Д. Паскалев. Бояджиев декларира „искреното участие и готовност“ на адвокатското съсловие да подкрепи „благородните усилия“ на съдийството „към пълен стабилитет и материална обезпеченост, необходими за издигане и закрепване на правосъдното дело на България“. Отбелязва, че в дните на „стопанска и морална криза“ изпъква още по-ясно „пълната солидарност в големите цели на двата сродни съюза“, и изразява увереност, че с общи усилия те ще съумеят да убедят управляващите, които „не са се достатъчно проник-

¹⁵ ЦДА, ф. 537 К, оп. 1, а. е. 64, л. 222.

нали от добра воля да съдействат за установяването на едно истинско правосъдие.¹⁶

По повод на националната трагедия в. „Съдийски вестник“ излиза със специална статия и помества отговор на апела на анонимен гражданин, публикуван на 27 април във в. „Мир“, съюзът да се откаже от фонд „Постройка на съдебни сгради“ в полза на пострадалите от земетресението. По оценката на В. Митаков този апел, „ако не е неуместен, той най-малкото е преждевременен“¹⁷. Реакцията му е основателна, защото фондът е държавен, а не на съюза. От друга страна, публикацията, макар и невярна и заблуждаваща, настройва читателите срещу СБС. Анонимният граждански апел е отхвърлен и от „Адвокатски преглед“, който публикува репликата на Дикий Барин „Безименен благодетел“. Авторът предлага по-добър вариант – „Едрите собственици в столицата да пожертват само едно на сто от пазарната стойност на зданията си“¹⁸.

Всичко това ни навежда на мисълта, че причината за пренебрегването на бележката на Добриянов от страна на СБС е появата ѝ в твърде неподходящо време. Броят на в. „Съдийски вестник“, в който може да ѝ бъде даден отговор, е посветен изцяло на отминалото годишно събрание. Такава е практиката от основаването на съюза. Не трябва да се изключва и умишленото отминаване и пренебрегване на бележката предвид нейната фейлетонна форма и преди всичко анонимния характер на изложените факти, което поставя под съмнение техния произход и достоверност. Едва ли управителният съвет на съюза може да допусне, че един висш съдия ще каже подобни думи, и то пред фейлетониста на в. „Мир“, чиято редакция отказва да публикува предложената ѝ информация и статистика за тежкото материално положение на магистратите. Изразената от ръководството на съдийския съюз позиция по повод на бележката на Д. Барин показва, че то счита за недопустимо един съдия, пък бил той и висш магистрат, да оценява дейността на адвокатурата.

¹⁶ Пак там, а. е. 6, л. 169; в. „Съдийски вестник“, № 16 и 17 от 5 май 1928 г., с. 2, 5; в. „Адвокатски преглед“, № 17 от 1 май 1928, с. 204.

¹⁷ В. „Съдийски вестник“, № 16 и 17 от 5 май 1928 г., 10–11, 16.

¹⁸ В. „Адвокатски преглед“, № 18 от 16 март 1928 г., с. 213.

На 29 юни ръководството на СБА отговаря на поставените му въпроси. То констатира с изненада и съжаление, че „УС на СБС е счел за неудовлетворително обяснението“, дадено от редакцията на „Адвокатски преглед“. Обвинява съдийския съюз и неговия вестник, че не казват „нито дума“ и не вземат „никакво становище“ по изявленията на анонимния върховен съдия, който „хули и злославя по всички български адвокати без изключение“ и дава повод „за най-долна гавра с престижа на българското адвокатство“. Председателят му Георги Згурев и секретарят Любен Дамянов изказват надежда, че УС на СБС „няма да остави мълком подобен незаслужен удар върху достойнството на всички български адвокати“. В писмото се отбелязва, че ръководството на адвокатския съюз „не може да се солидаризира“ с ничия лична статия и бележка, печатана в „Адвокатски преглед“, и „особено не може да се солидаризира с каквато и да е принизителна преценка за делата на ВКС и на българското съдийство въобще“. Едновременно с това в него се отхвърля възможността УС на СБА да вземе каквито и да е мерки по случая, и се припомня, че СБА е „една свободна и независима организация“. Накрая Г. Згурев и Л. Дамянов изразяват най-искрените желания на съюзените български адвокати „за запазване и закрепване още повече на добрите отношения между двете братски организации“¹⁹.

Няколко са основните опорни точки в позицията на УС на СБА. На първо място, отправя се обвинение към ръководството на СБС и в. „Съдийски вестник“ в прилагането на „двоен аршин“ към събитието: от една страна, мълчаливо отминаване на бележката във в. „Мир“, а от друга – преекспониране на публикацията на Д. Барин. На второ място, СБА се разграничава от написаното от Барин и акцентира върху желанието на адвокатското съсловие за запазване и развитие на братските отношения между двата съюза. И трето – отхвърля се като недопустимо „загатването за мерки“, които трябва да вземе адвокатският съюз, и се подчертава независимостта на организацията и автономното ѝ право на конкретни решения и действия. Според Г. Згурев и Л. Дамянов изясняването на „тази нежелателна,

¹⁹ ЦДА, ф. 537 К, оп. 1, а. е. 64, л. 220.

но предизвикана полемика“ изисква задължително да се имат предвид изложените факти.²⁰

Ръководството на съдийския съюз не приема позицията на УС на СБА. Оценява я като много обща, без ясни намерения и предложения за преодоляване на конфликта. На заседанието си, проведено на 5 юли, то стига до следното заключение: „1) УС на СБА не е надлежно оценил съдържанието на писмото от 12 юни т. г. и направените с него постъпки за добро разбирателство, и 2) Същият не прояви добра воля за изглаждане на възникналото между двата съюза недоразумение и за предотвратяване на недобрите последици за отношенията между двете сродни организации“.²¹ Прави впечатление, че събитието се характеризира като „недоразумение“. Едновременно с това не се употребяват никакви прилагателни, с каквито дотогава се характеризират отношенията между двата съюза.

Анализът на съдържанието на писмата на управителните съвети на СБС и на СБА показва, че те стоят на диаметрално противоположни позиции и между тях няма общи допирни точки, които да послужат като основа за решаване на проблема. Налице е обаче един много съществен и решаващ момент за изхода от кризата – желанието на двете ръководства да се съхрани и задълбочи сътрудничеството между техните организации. Този момент намира израз и в разбирането спорът да остане затворен и да се реши от управителни тела.

Болезненият въпрос не е поставен в отчетния доклад на Седмото общо годишно събрание на СБА (7–8 юли 1928 г.), което преминава под знака на 70-годишния юбилей на Г. Згурев и 50-годишнината от неговата държавна и обществена дейност. Нещо повече, в поздравлението си председателят на УС на СБС Св. Велчев акцентира върху общата главна задача на двата съюза – „повдигане и усъвършенстване на правосъдното дело“ в страната, която поражда идеята за сътрудничество. Той допуска възможността в отношенията между двете организации да се „появяват спънки“ и „недоразумения“, но не поставя под съмнение техния временен характер,

²⁰ ЦДА, ф. 537 К, оп. 1, а. е. 64, л. 220.

²¹ Пак там, л. 219.

както и готовността на двата съюза „да не се спрат пред нищо“ в името на общата им цел. Св. Велчев специално отбелязва историческите заслуги на Г. Згурев за въвеждането на несменяемостта на съдиите и преклонението на магистратурата пред неговата личност.

По време на събранието отделни делегати (Г. Кирков от София, д-р Л. Бакалов от Нова Загора) предлагат да се обсъди въпросът за защитата на „престижа на адвокатите от опорочване“, от „опартизанени съдии“ и от съдия-изпълнители, „крепени от партизани“. Опитите им да предизвикат дискусия са пресечени своевременно от ръководството и от мнозинството и проблемът не намира място в резолюцията на конгреса. Секретарят на съюза П. Стефанов и д-р Д. Паскалев признават, че въпросът е „много важен и много деликатен“, не отричат, че в „съдийското съсловие има лоши съдии, има опартизанени съдии“, но напомнят на колегите си, че адвокатството изпълнява своя съюзен дълг и уставно задължение „да ратува за защита на съдийството, за една независима съдебна власт“²². Св. Велчев засвидетелства отново уважението и високата оценка на съдийството на делото на Г. Згурев по време на юбилейното тържество, организирано от правната общност.²³

Последното писмо на ръководството на СБС остава без отговор. Новият УС на СБА с председател Ал. Малинов видимо очаква напрежението да утихне, независимо от оставащите дълбоки различия между двете страни, и няма желание да продължи полемиката в същото русло. До голяма степен мълчанието му е резултат от недооценяване и пренебрегване на настоятелното искане на СБС проблемът да намери справедливо и трайно решение. Това показва, че в управителното тяло на адвокатския съюз никой не е допускал възможността конфликтът да стане повод за драстични действия от страна на СБС.

Веднага след съдебната ваканция УС на СБС внимателно и завоалирано дава да се разбере, че въпросът не е решен и не е забравен. Вестник „Съдийски вестник“ публикува статията на В. Митаков (член на редакционния комитет) под заглавие „Съдиите и адвокати-

²² Пак там, ф. 833 К, оп. 2, а. е. 8, л. 10–13, 23–25, 30, 35, 40, 42–43, 46; в. „Адвокатски преглед“, № 1 от 1 септември 1928 г., 4–5.

²³ В. „Съдийски вестник“, № 1 и 2 от 20 септември 1928 г., 2–3.

те“. Макар формалният повод за написването ѝ да са изказванията на някои делегати по време на последния адвокатски събор, нейното съдържание ясно показва, че целта е друга. Митаков присъства на събора и признава, че пратениците на организираното съдийство са изслушали обвиненията срещу съдиите и съдийските колегии „с голямо огорчение“. Той изрично отбелязва, че ораторите не са прекъснати от никого, нито им е отнета думата, без да отрича факта, че други делегати са отблъснали „въпросните критики и обвинения“. Като член на УС на СБС В. Митаков поставя директно пръста в раната с думите: „Как е възможно на един събор на адвокатите да се произнасят речи против съдии и съдилища по повод на тяхната служебна дейност и да се подлагат на критика, макар и в една анонимна и отвлечена форма, съдебни актове... Подобно поведение никъде другаде не е възможно... Това е непозволено, това е неприлично, това е неморално“. Заключение на Митаков е ясно и категорично: „Това е една аномалия в отношенията на съдии и адвокати, която трябва да изчезне един път за винаги“²⁴. Без какъвто и да е коментар „Адвокатски преглед“ препечатва част от статията.²⁵

Въпреки отворената рана нормалните отношения на местно и централно равнище се запазват. На 14 октомври Св. Велчев и д-р Й. Фаденхехт поднасят своите поздравления на д-р Сава Иванчев по случай 40-годишната му адвокатска дейност. Тържеството е в дома на адвокат Иванчев, който приема гостите си на легло. Пловдивските съдии и прокурори, събрани на дружеска вечеря, също изпращат поздравителен адрес до юбиляря.²⁶ На 29 ноември и на 18 декември ръководствата на двата съюза, придружени от членове на Висшия адвокатски съвет и на Софийския адвокатски съвет, провеждат срещи с министър проф. д-р Т. Кулев и с министър-председателя Ан. Ляпчев, на които обсъждат въпроса за строителството на съдебни сгради. Представителите на правната общност остават удовлетворени от разбирането и подкрепата на двамата държавници

²⁴ В. „Съдийски вестник“, № 1 и 2 от 20 септември 1928 г., 3–4.

²⁵ В. „Адвокатски преглед“, № 6 от 16 ноември 1928 г., с 84.

²⁶ В. „Съдийски вестник“, № 3 и 4 от 20 октомври 1928 г., с. 16; в. „Адвокатски преглед“, № 5 от 1 ноември 1928 г., с. 71.

фондът за постройка на съдебни сгради да запази своята самостоятелност в рамките на бюджета на Министерството на правосъдието.²⁷

В началото на декември УС на СБА излиза с окръжно (№ 206) по повод на повдигнатия въпрос в адвокатските среди „за големите пречки и затруднения, които среща българското адвокатство при изпълнение на своята професионална работа“. Прави впечатление стремежът да се потуши недоволството, то да не стане причина за ново напрежение между членовете на двата съюза. Призивът е ясен – „да се реагира с предоставените от закона средства“, както и да не се допуска от изолираните факти да се правят „несправедливи преценки и обобщения“. Подобно действие се окачествява като „най-пакостно (...) за българското правосъдие, което и в сегашната епоха на тежка материална и морална криза все пак остава една гордост за нашата страна“. УС на СБА пледира за „обективност и спокойствие“, призовава адвокатите да бъдат „внимателни и точни“ при изнасянето на факти, засягащи правата и интересите на адвокатите, и се ангажира с разглеждането на всички случаи на базата на „вярно осветление на фактите“.²⁸

На 4 декември ръководството на адвокатския съюз провежда разговор с министър Кулев относно преместването на Ангел Държански (зам.-прокурор при Софийския окръжен съд) за съдия-следовател на Дупнишкия следствен участък (Кюстендилски окръжен съд), без да бъде направена анкета и потърсено неговото обяснение. То отстоява позицията, че Държански е изпълнил своя служебен дълг спрямо лице, „заемащо важно служебно и обществено положение“²⁹. Седмица по-рано УС на СБС също разговаря по този въпрос с министър Кулев и не приема мнението му, че Държански е действал „незаконно, най-малко нетактично“ при инцидента със зам.-кмета на София П. Антонов и по делото против бившия началник на горите Петко Марков.³⁰

²⁷ В. „Адвокатски преглед“, № 9 от 1 януари 1929 г., с. 109; в. „Съдийски вестник“, № 7 и 8 от 20 декември 1928 г., с. 15.

²⁸ В. „Адвокатски преглед“, № 7 от 1 декември 1928 г., с. 94.

²⁹ В. „Адвокатски преглед“, № 8 от 16 декември 1928 г., 105.

³⁰ В. „Съдийски вестник“, № 7 и 8 от 20 декември 1928 г., 1–4, 15.

Врх от поредицата инициативи на УС на СБА, които показват, че остава верен на традиционно добрите отношения между двата съюза и се стреми към мълчаливо решаване на конфликта, е откритото му писмо до народните представители от 16 декември, в което ги призовава да обсъдят въпроса за големия брой висящи дела и за работната заплата на съдиите, съдебните кандидати и служителите. В документа се посочва, че „въпреки извънредно големите материални затруднения“ правосъдието „запазва своята висота и своя престиж сред населението“. Излагат се данни за прекомерната претовареност на съдиите. Цифрите показват, че при този състав на ВКС на съдиите са необходими три години, за да се справят с натрупаните дела, при това без да се приемат нови. Подобно е положението и в апелативните съдилища, които се нуждаят от година и половина. Изводът „налага се увеличаване на персонала“ се мотивира и с негативните резултати от ускорената и усърдна работа на съдиите – влошаване на качеството, увеличаване на жалбите, което „рисува да подкопае самото правосъдие“. В документа се отхвърлят аргументите, с които правителството на Демократическия съговор обосновава и оправдава своята политика относно размера на съдийските заплати. И се напомня на управляващите, че заплатите на магистратите „са далеч по-ниски по покупателна способност от довоенните“³¹. „Съдийски вестник“ публикува изложението, като отбелязва, че то „изхожда от едно съсловие, чиято близост до съдебното ведомство му дава право и основание да говори по изнесените в него въпроси с най-голям авторитет и компетенция“³². Прави впечатление, че в материала, подписан от В. Митаков, няма и дума за благодарност или похвала на инициативата, каквато е практиката дотогава.

Въпреки обтегнатите отношения на най-високо равнище, на 28 декември 1928 г. в салоните на Военния клуб се провежда традиционният бал на съдиите и адвокатите. Разиграна е томбола, като подаръците са предоставени от самите участници. Чистият приход за всеки съюз е 22 560 лева.³³

³¹ В. „Адвокатски преглед“, № 8 от 16 декември 1928 г., 97–98.

³² В. „Адвокатски преглед“, № 9 и 10 от 20 януари 1929 г., 1–2.

³³ ЦДА, ф. 537 К, оп. 1, а. е. 64, л. 211, 209, 207.

Съвсем неочаквано същия ден УС на СБС взема решение „да преустанови всякаква съвместна дейност със СБА, докато не се отстранят причините за днешното положение“. Той констатира, че от страна на ръководството на адвокатския съюз „досега (...) не е направено нещо, от което да се заключава, че има добра воля“ за разрешаването на конфликта. Към старите аргументи и мотиви се прибавят и изводите от заседанието му от 5 юли. Тласък за предприемането на тази крайна мярка дава и личната инициатива на проф. д-р Й. Фаденхехт, целяща да се „намери начин да се даде удовлетворение“ на висшите магистрати, пряко засегнати от бележката на Д. Барин. Като подпредседател на УС на СБА проф. Фаденхехт полага усилия да установи контакт с магистратите и да им изясни позицията на УС на СБА. Това води до недоразумения и разногласия вътре в съдийския съюз. Предприетата стъпка се определя от ръководството му като „неуместен и несполучлив опит да се влезе в споразумение с една само група членове на СБС“³⁴. По-късно самият Фаденхехт признава, че в своите действия се е ръководил единствено от желанието и добрата воля за постигане на изход от създалото се положение.³⁵

Решението на УС на СБС потвърждава твърдата му и безкомпромисна позиция, както и изискването СБА да се съобрази с нея. Ръководството на СБС информира управителния съвет на адвокатския съюз, че държи на своите искания и конкретно на вземането на действени мерки от негова страна. На 16 януари 1929 г. препис от протокола, подписан от Св. Велчев и д-р К. Партов, е изпратен на Ал. Малинов.³⁶

Създалата се ситуация е неприятна и неприемлива и за двата съюза. Забавянето на нейното преодоляване крие реална опасност не само за трайно влошаване на отношенията между тях, но и за негативно отражение върху цялата правораздавателна система. Осъзнаването на тази истина лежи в основата на стремежа и на двете страни да се намери взаимноприемлив изход от нея.

На 11 февруари 1929 г. по поръчение на УС на СБА проф. д-р

³⁴ ЦДА, ф. 537 К, оп. 1, а. е. 64, л. 217, 216.

³⁵ Пак там, л. 214

³⁶ Пак там, л. 216.

Й. Фаденхехт пише писмо до Св. Велчев. Тонът му е учтив, внимателен и премерен. След като признава, че решението на УС на СБС да преустанови всякаква съвместна дейност със СБА е предизвикало „дълбоко огорчение“, той моли Велчев да предаде на управителния съвет предложението на ръководството на адвокатския съюз за „окончателното и достойно за двата съюза изглаждане на възникналия конфликт“. Идеята е делегати на двата управителни съвета (по трима) „да намерят и установят начина и формата за премахване на всички напластени по този повод недоразумения, за да може да се възстанови братската съвместна дейност на СБС с СБА“. Като определя впускането в писмена полемика по въпроса „за свършено излишно и дори вредно“ за целта, която се преследва, той изрично посочва, че „не е право да се обвинява УС на СБА в липса на добра воля от негова страна за изглаждане на съществуващото недоразумение“.³⁷

Изборът писмото да бъде написано от проф. д-р Фаденхехт не е случаен. Поне две причини диктуват това. На първо място, той е уважаван сред съдийството за неуморната му и принципна защита на исканията на СБС, за заслугите и ролята, които има за единдействието между двете организации. Второ, така той получава възможност да се реабилитира и поеме отговорност за неуместния си опит да търси решаване на проблема чрез лични контакти с висшите магистрати. В края на писмото си проф. д-р Фаденхехт уверява Св. Велчев, че „никому не е идвало на ум по този начин да внася някакви недоразумения в средата на Вашата организация“, и изразява надежда, че направеното предложение „ще намери одобрението“ на съдийското ръководство.

Реакцията на УС на СБС е светкавична. На другия ден той обсъжда писмото на проф. д-р Фаденхехт, констатира, че предложението „отговаря на доброто му желание да се отстрани сегашното вредно за целите на двата съюза положение“, и изказва съгласие съвместната комисия да намери решение на проблема. Прави впечатление, че буквално се повтаря текстът от изложението на проф. д-р Фаденхехт. В заключение ръководството на СБС го моли да съ-

³⁷ ЦДА, ф. 537 К, оп. 1, а. е. 64, л. 214.

общо съдържанието на писмото на УС на СБА, за да определи своите делегати.³⁸

Благодарение на желанието и общите усилия на членовете на комисията конфликтът е разрешен бързо и безболезнено.

На 1 март 1929 г. УС на СБА излиза със специално изявление, в което се разграничава ясно и решително от заключенията на Д. Барин. Той счита „за свой дълг да заяви, че не може да се солидаризира с никакви принизителни преценки на българската магистратура (...) че Върх. кас. съд и Българското съдийство винаги с достойнство са изпълнявали тежката задача при правораздаването и са здрава опора на правата на гражданите“. Ръководството на съюза „съжалява, че в съюзния орган е била поместена горната бележка (на Д. Барин – б. а.), която е могла да се счете за обидна за достойнството на българското съдийство и особено на Върховния касационен съд“³⁹.

На 20 април 1929 г. в. „Съдийски вестник“ публикува изявлението и оценката на УС на СБС. Управителното тяло „посреща със задоволство проявената от страна на Съюза на българските адвокати добра воля да се поправи една допуснатата грешка“ и да се предотврати възможността тя да се отрази „зле върху отношенията и целите на двата Съюза“. Едновременно с това УС на СБС отхвърля вероятността написаното във в. „Мир“ „да бъде изявление на един висш магистрат, а още по-малко може да изразява схващанията на българските съдии за дейността на българските адвокати“⁴⁰.

Така завършва този неочакван, единствен по своята дълбочина и последици, но поучителен разнобой между двата съюза. Едва ли Д. Барин е допуснал, че думите му „един лош вестникар може да скара двама добри приятели“ ще се потвърдят с цялата им сила и значение.

Преодолявайки професионалния егоизъм и ограниченост, стъпвайки върху традицията на единството, СБС и СБА дават нов тласък на ползотворното си сътрудничество в името на българското правосъдие.

³⁸ ЦДА, ф. 537 К, оп. 1, а. е. 64, л. 212–214.

³⁹ В. „Адвокатски преглед“, № 13 от 1 март 1929 г., с. 167.

⁴⁰ В. „Съдийски вестник“, № 15 и 16 от 20 април 1929 г., с. 14.